

MARIJANSKE MELODIJE

Priredili Marija Riman i Petar Antun Kinderić,
Rijeka 1993.
Kamilo Kolb

Već nekoliko godina riječki glazbeni istraživači mr. Marija Riman i Petar Antun Kinderić obavljaju zadatak otkrivanja i proučavanja nepoznatih ili malo poznatih imena i skladbi iz hrvatske glazbene prošlosti. Svi do sada prikazani skladatelji ili njihova djela na stanoviti su način povezani s trsatskim svećištem. Istraživanja se, naime, provode u sklopu projekta *Hrvatska glazbena baština u Rijeci* uz potporu Ministarstva znanosti Republike Hrvatske. Objavljivanje rezultata svakoga istraživačkog rada ima dvojaku namjenu: muzikološku i praktičnu, tj. izvedbenu. *Marijanske melodije za muški zbor o. Kamila Kolba* (1887.-1965.) sadržaj su četvrtog sveska u seriji „Nova et vetera” u izdanju Franjevačkog samostana Trsat i Tiskare Rijeka d.d. Prethodni svezak serije također sadrži Kolbove skladbe i to na tekst „Ave Maria”, a za različite solističke, zborске i instrumentalne sastave. *Marijanske melodije* skladane su isključivo za muške zborove.

Tekstovni dio zbirka sadrži *Proslav, Životopis, Osobitost Kolbovih skladbi, Popis Kolbovih skladbi za muške zborove i Sažetak* na hrvatskom, talijanskom i njemačkom jeziku. Posebno je upozoreno na obilježja literarnih predložaka kojima se skladatelj služio. Među njima su pjesme istaknutih predstavnika hrvatske religiozne lirike: Alekse Kokića, Izidora Poljaka, Jeronima Kornera i Milana Pavelića. Dodan je i niz fotografija iz Kolbova života te faksimili njegovih rukopisa.

Priređivači su ne samo iz umjetničkih, već i iz praktičnih razloga skladbe u zbirci podijelili u dvije skupine (19+7). U prvoj su kraće, jednostavnije skladbe, a u drugoj složenije, s većim interpretacijskim zahtjevima. Kolbove su skladbe vrlo zanimljive i očituju skladateljevo solidno tehničko znanje, inventivnost i usklađenost s tekstem. Čak i u onim najjednostavnijim Kolb uspijeva ostvariti poneku harmonijsku zanimljivost kao npr. u skladbi *Zdravo Djevo premudra*. Među skladbama drugog dijela valjalo bi istaknuti *Djevicu Snježnoj* na tekst I. Poljaka. Pisana je za tenor i bas solo, muški zbor i orgulje ili glasovir. Po opsegu i strukturi to je gotovo mala kantata, a obiluje nizom raznovrsnih ugođaja, npr. dio s oponašanjem zvuka zvona. U toj skladbi Kolb povećava zvukovnost zbora mjestimice čak i do sedmeroglasja, a više nego u drugim skladbama upotrebljava disonantne suzvuke.

Slavko Katnić istaknuo se, kao i u ranijim izdanjima, privlačnom likovnom opremom.

Nikša NJIRIĆ

MUZIKOLOŠKI ZBORNIK
SVEZAK XXIX

Ljubljana, 1993.

Novi svezak zbornika što ga izdaje Muzikološki odjel Filozofskog fakulteta u Ljubljani na uvodnom mjestu donosi in memoriam Dragotinu Cvetku (1911.-1993.), nestoru slovenske muzikologije. Rudolf Flotzinger (Graz) ukazuje na povezivanje načela heterofonije i kvintno-kvartnog paralelizma u nastanku višeglasja (*Navadno in umetno večglasje v srednjem veku*). Zoran Krstulović zaključuje kako su mise Leopolda Ferdinanda Schwerdta, sačuvane u ljubljanskoj prvostolnici, karakteristični primjeri crkvene glazbe na prijelazu XVIII.-XIX. stoljeća te sadrže barokna i klasicistička obilježja. (*Kompozicijski stavek v svečanih mašah Leopolda Ferdinanda Schwerdta*). Matjaž Barbo tvrdi da rodoljubna mjerila ne mogu biti temelji za estetsko vrednovanje slovenske glazbe u drugoj polovici 19. stoljeća („Slovenski duh” kot poetska kategorija). Darja Freljih donosi faktografske podatke o skladatelju Viktoru Parmi (biografija, popis djela, kronološki pregled izvedbi djela i popis snimaka) kao polazište za daljnje proučavanje (*Viktor Parma – raziskovalna ishodišča*). Istu namjenu ima i *Bibliografija o Mariju Kogoju* koju su u devet skupina razvrstali Borut Loparnik i Zoran Krstulović. Niall O’Loughlin prikazuje osobine melodike Ive Petrića (*Melodic Workings in the Music of Ivo Petrić – izvornik na engleskom!*). U radu na njemačkom jeziku *Die städtische und ländliche Dimension der Musikkultur Mährens (und zum Teil Österreichisch-Schlesiens)* Jiří Fukač govori o načinima integriranja ne samo zemalja, već i regija u kulturu europskog kontinenta. U radu Nataše Kričevcov: *Nekateri aspekti topičnih in dinamičnih vrednosti glasbe* sastavnice iz naslova odgovaraju predodžbi i doživljaju te točkama transformativnosti između glazbenog objekta i subjekta. (Topika, u svezi s pojmom *topos* – opće mjesto, stalni stilski i strukturalni element u književnosti i drugim umjetnostima).

Nikša NJIRIĆ

INTERNATIONAL REVIEW OF THE AESTHETICS
AND SOCIOLOGY OF MUSIC, Zagreb 1992.

U 1992. godini u Zagrebu su izišla dva broja (23/1 i 23/2) *Međunarodne smotre za estetiku i sociologiju glazbe* što je izdaje Hrvatsko muzikološko društvo. Zbog ratnih prilika ovi brojevi su izišli sa zakašnjenjem i istovremeno. Uredništvo se nada da će u novim uvjetima slobode i demokracije u suverenoj Hrvatskoj izlaženje smotre biti normalno i potpuno zajamčeno. Naime, kaže Uredništvo, kao kolijevka drevne kulturne tradicije te miroljubiva i samostalna zemlja Hrvatska je danas, i mora ostati više nego ikad, žarište znanstvenoga i umjetničkog duha i djelovanja, otvorena svijetu i zbivanjima u njemu. Izlaženje ove i ovakve smotre osigurano je suradnjom Hrvatskog muzikološkog društva, osnovanog 1992. godine, Razreda za glazbenu umjetnost i muzikologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu.

Onaj tko redovito i sustavno prati ovu smotru i *Arti Musices* (dva broja za 1992. pojavila su se također istovremeno) donose, među ostalim priložima, i nekoliko obavijesti o nizu glazbenih i muzikoloških izdanja (o čemu na drugom mjestu). Novo Uredništvo najavljuje otvorenost za sve eventualne sugestije i primjedbe čitateljstva da, koliko bude moguće, zadovolji njegove znanstvene interese s područja kojima se ovi časopisi, *IRSAM* i *Arti Musices*, bave. *International Review...* (*IRSAM*) izlazi dva puta godišnje i svi se prilozi prije tiskanja recenziraju.

23/1

Autor prvog priloga *Priroda i umjetno u misli G.B. Donija* je talijanski muzikolog iz Milana *Maurizio Padoan*. Doni izvorno pridonosi teoriji glazbe ranog XVII. stoljeća dajući definicije antinomičnih odnosa između *prodesse* i *delectare* s obzirom na prevladavanje novog kazališnog žanra, opere. Doni je umjereni kritičar koji kao nešto posredno nudi formu u kojoj se klasiistička načela izražaja, *priroda* (*prodesse*), i hamornično kombinira s umjetnim, sa spektaklom, s „uglazbljenom dramom”.

Prilog *Kakav otac takav sin? Estetički nazori obitelji Galilei* priložio je *Philippe Canguilhem* iz Strasbourga u Francuskoj. Autor na temelju izučavanja povjesničara umjetnosti Panofskog pokušava usporediti tekstove o glazbi Vincenza Galilei i njegova sina Galilea. Iako su im u raspravljanju glazbene teme bliske, ipak se iznenađujuće korjenito suprotstavljaju. Vincenzu je Aristotel gotovo u svemu neprikosnoveni autoritet dok se sin tome auktoritetu najenergičnije suprotstavlja. Drugo još dublje neslaganje nastaje iz njihova različitog shvaćanja glazbene umjetnosti i mjesta koje u njoj moraju zauzimati riječi: *cosa importantissima della musica* – za Vincenza, dok su one suviše za njegova sina, koji vidi u instrumentalnoj glazbi najsavršenije dostignuće glazbene umjetnosti. Ova se rasprava Canguilhema završava kratkim osvrtom na probleme manijerizma i njegove primjene na glazbu onoga razdoblja – kroz protuslovne zaključke koji se nameću iz proučavanja tekstova o umjetnosti Vincenza i Galilea Galilei. Treći prilog je *Mozart i kič: „Glazbena šala”?* njemačkog muzikologa *Volкера Kalischa*. O Mozartu se zaista mnogo piše. Posredovana slika o njemu ograničuje se na poznate tržišno-strateške i potrošački uvjetovane upotrebne odnose. Prisutnost Mozart-kiča je neugodna i vrlo česta. Autoru priloga se postavljaju tri pitanja: 1. zbog čega uopće posjedujemo kičaste slike o nekome ili nečemu; 2. zašto upravo o Mozartu; 3. zašto očito neizbježna sfera Mozart-kiča nailazi posebno među muzikolozima na tako znalačku odbojnost, od šutećeg zanemarivanja sve do gnjevnog odbacivanja?

Robin Moore iz USA piše o *Sunraku improvizacije u zapadnoj umjetničkoj glazbi: interpretaciji promjena*. Članak se bavi postupnim nestajanjem improvizacije u zapadnoj umjetničkoj glazbi u drugoj polovini XIX. stoljeća i u ranom XX. stoljeću. Odgovarajuća analiza donosi niz objašnjenja za razloge zbog kojih je improvizacija kod visoko obrazovanih glazbenika težila nestati u okvirima društvenih promjena u XIX. stoljeću, te za načine na koje je ta promjena utjecala na proučavanje i slušanje umjetničke glazbe danas. Članak sugerira da improvizaciju treba opet inkorporirati u glazbeno izvođenje.

Prilog *Catherine T. Gray* iz V. Britanije naslovljen je *Obrasci tekstualnog ponavljanja u pjesmi Kiganda*. Pristup primijenjen u ovoj studiji bavi se inherentnom označavajućom snagom tekstualnog ponavljanja. Svako se ponavljanje temelji na

sličnosti i događa onda kada neka glazbena ideja ili kretnja označava nešto drugo u istom ili drugom djelu, a ne označava nešto izvan glazbe. Za potrebe ove studije uspoređena su tri prikazivanja pjesme Wakadaala Yeikka. Ova su prikazivanja uzeta iz materijala koje je autorica skupila 1989. godine u kulturnom krugu naroda Ganda, najveće pojedinačne etničke skupine u Ugandi koja obitava područje na granici obala jezera Victoria.

U rubrici *Recenzije i obavijesti o knjigama* donesen je prikaz knjige *Musik als Botschaft* Constantina Florosa, zbornika *Musik and Text: Critical Inquiries* i knjige *American Experimental Music 1890.-1940.* Davida Nichollsa.

23/2

Ovaj broj je, kako se kaže u Uvodnoj riječi, zbog iznimnog hrvatskog trenutka, posvećen priložima koje su napisali isključivo hrvatski autori. Časopis ostaje i nadalje internacionalan, ali ovim brojem iznimno želi posvjedočiti svoje zanimanje za zemlju u kojoj izlazi, tim više što danas Hrvatska može potvrditi, sigurno više nego ikad prije, svoju prisutnost na znanstvenoj i umjetničkoj pozornici Europe i svijeta. Hrvati su na različite načine sudjelovali u tijeku stoljeća u izgradnji europske kulture na mnogim područjima znanja i duha – i na glazbenom također. U ovom broju časopisa naši suvremeni muzikolozi predstavljaju nekoliko tema i aspekata hrvatske glazbene prošlosti i sadašnjosti, kao i neka pitanja općeg karaktera s područja muzikologije XX. stoljeća.

Naslov prvoga priloga je *Glazbene knjižnice, arhivi i zbirke u Hrvatskoj* autora *Stanislava Tuksara*. Istraživanje, sređivanje i katalogiziranje muzikalija i glazbene dokumentacije u Hrvatskoj – do danas nepoznato i u domaćim i u međunarodnim muzikološkim krugovima – projekt je u uznapredovaloj početnoj fazi. Radi se o glazbenom materijalu (tiskane i rukopisne note i knjige o glazbi) koji se sakupljao od X. do XX. stoljeća i ostao sačuvan na više od 200 lokacija u oko 60.000 glazbeno-arhivskih jedinica sa znatno većim brojem kompozicija. U ovom prilogu prikazana je kratka povijest istraživanja glazbenih knjižnica, arhiva i zbirki u Hrvatskoj s detaljnim podacima o anketi obavljenoj 1981. godine. Uz popis od 102 hrvatska glazbena arhiva petnaest ih je naknadno identificirano i istraženo od 1983. – 1991. Članak je opremljen s pet iscrpnih dodataka.

U svojoj studiji *Glazbena kultura u Istri i Dalmaciji tijekom XVI. i XVII. stoljeća – temeljne povijesne, geopolitičke i kulturne odrednice* muzikolog *Ennio Stipčević* govori o tome kako se Istra i Dalmacija prikazuju kao dva bliska ali i izdiferencirana povijesna entiteta. Srodna geopolitička situacija rezultirala je nekim srodnostima i na glazbenom planu. Tijekom XVI. i XVII. stoljeća glazbena kultura Istre i Dalmacije ne samo što je pripadala suvremenim europskim tokovima, već su pojedinci s istočne obale Jadrana (A. Antico, F. Petrić, F. Sponga – *Usp...*) obilježili europske sredine u kojima su djelovali.

Koraljka Kos s mnogo likovnih priloga u svom radu *Prizori narodnog muziciranja u likovnoj umjetnosti XIX. stoljeća* govori kako su prizori narodnog muziciranja obilježili strujanja i umjetničke pravce. Na istu temu *Koraljka Kos* je pisala na više mjesta. U ovoj su studiji komentirani manje poznati likovni izvori, između njih i putopisi koji svojim likovnim materijalom i popratnim tekstovima tvore dosad nedovoljno istraženu kategoriju izvora.

Sediljke ili beséde u Zagrebu 1844. godine – društveno-povijesne glazbene značajke prilog je *Dubravke Franković*. Te sediljke ili beséde uvedene su u društveni i kulturni život Zagreba zimi 1844. po uzoru na praške *besédy*. Ti susreti odlikovali su se spontanošću, improviziranim slijedom nastupa vokalnih solista, instrumentalista i recitatora, te društvenim razgovorima. Prema *Danici* iz 1844. izvodila su se djela Mozarta, Beethovena, Liszta, uz hrvatske i češke skladbe, što pokazuje naklonjenost i zanimanje za slavenski glazbeni svijet. Na jednoj od tih sediljki praižveden je i poznati Livadićev *Nocturno*.

Hrvatski glazbeni časopisi između dva svjetska rata i glazbena kritika predmet su zanimanja *Sanje Majer-Bobetko*. Između dva svjetska rata u Hrvatskoj se je pojavilo 14 muzičkih časopisa ali je samo *Sveta Cecilija* kontinuirano izlazila. Kratak vijek ostalih glazbenih časopisa uvjetovan je nedovoljnim interesom čitalačke publike, što je vjerojatno rezultat njezinog slabog glazbenog obrazovanja. Uz to, niti ravnoteža između činilaca bitnih za opstanak časopisa, tj. urednika, suradnika i čitatelja – očito nije uspostavljena. Glazbeni prilozi često su se nalazili na stranicama drugih časopisa i novina, ali, kako kaže Bobetkova, kad je kritika pokušala biti kritičnija, i izlazila iz predviđenih okvira vlasnika, morala se je pretvoriti u običnu kroniku, osvrt ili prikaz. U prilogima po časopisima i novinama osjećalo se je iz koje europske glazbene sredine dolazi pisac.

O znanstvenosti muzikologije: analiza kao njezina garancija (s posebnim obzirom na analizu nove glazbe) piše *Nikša Gligo*. U članku se ističe razlika između muzikološke analize i analize u teoriji glazbe koja se uglavnom temelji na rekonstrukciji prepoznatljivih modela što ih se kao norme skladateljskog zanata, proučava u teoriji glazbe. Kad se radi o novoj glazbi ispituje se funkcija zapisa, također i u nastavi solfeggia: preporučuje se vježbanje „prijenosa“ neke glazbene misli u notno pismo a ne samo reprodukcija zapisa i zapisivanje po diktatu. Gligo iznosi različite metode analize glazbe kako ih iznose i zastupaju moderni (europski) muzikolozi i glazbeni estetičari.

I posljednji prilog *Kultura kao odrednica stila folklornog pjevanja – grupno i solo pjevanje u karlovačkom Pokuplju* potpisala je *Grozdana Marošević*. Etnomuzikologija se ponajčešće usredotočuje ne samo na utvrđivanje odnosa između pojedinih aspekata glazbe i kulture nego i na njihovu uzročnu povezanost. Pronalazi i utvrđuje korelacije između koncepcije glazbe, njezinih funkcija i karakteristika izvođenja te socijalne organizacije ljudske zajednice, tipa njezina opstanka... U ovom se radu razmatra stil grupnog i solističkog pjevanja, te odnos između izvođača u grupi u folklornim izvedbama glazbe u karlovačkom Pokuplju. Autorica utvrđuje da su pojedini elementi stila pjevanja bitno povezani s društvenim i kulturnim kontekstom, s funkcijom i svrhom pjevanja.

Treba spomenuti da su svi prilozi u oba broja časopisa doneseni u jednom od europskih jezika sa sažetkom na još jednom jeziku i na hrvatskom, s kojim smo se mi ovdje uglavnom poslužili. Ovdje smo za naše čitatelje tek „natuknuli“ sadržaj svakoga pojedinog priloga bez namjere vrednovanja i analize.

Petar Zdravko BLAJIĆ

UPUTE AUTORIMA

Sv. Cecilija (SvC) je časopis za duhovnu glazbu koji izlazi četiri puta godišnje, a sadrži i članke iz raznih područja glazbe. SvC objavljuje:

- izvorne (originalne) znanstvene članke koji sadrže još neobjavljene rezultate izvornih istraživanja*, pretežno iz područja crkvene glazbe,
  - prethodna priopćenja koja sadrže “nove rezultate znanstvenih istraživanja koji zahtijevaju brzo objavljivanje”,
  - pregledne članke u kojima “mora biti originalan, sažet i kritički prikaz jednog područja ili njegovog dijela, u kojemu autor i sam aktivno sudjeluje...”, a naglašena je uloga autorovog izvornog doprinosa u tom području u odnosu na već publicirane radove, kao i pregled tih radova”,
  - izlaganja sa znanstvenih skupova (koja nisu objavljena u zborniku skupa),
  - stručne članke koji sadrže korisne priloge iz struke glazbenika, posebno liturgijske glazbe, a ne predstavljaju izvorna istraživanja. To mogu biti i edukativno-informativni članci iz crkvene glazbe, muzikologije...
  - manje članke poput priloga i eseja o suvremenim zbivanjima u crkvenoj glazbi i općenito u glazbenom životu Hrvatske, kao što su važnije glazbene novosti iz biskupija ili župa; novosti o stručnim skupovima crkvenih glazbenika; mišljenja i prijedlozi; koncerti; in memoriam; iz prakse crkvenih glazbenika... itd.
  - glazbeni prilog (vokalne i orguljske skladbe)
- A. Svaki izvorni (originalni ili primarni) znanstveni članak koji podliježe recenziji, treba imati slijedeće dijelove:
1. Naslov članka
  2. Ime i prezime autora (i koautora, ako ih ima)
  3. Autorski sažetak
  4. Uvod
  5. Materijal, metode...
  6. Rezultati istraživanja
  7. Diskusija
  8. Zaključak
  9. Literatura
- B. Ostali znanstveni članci: prethodno priopćenje i pregledni članak trebaju imati:
1. Naslov
  2. Autor(i)
  3. Sažetak
  4. Tekst rada
  5. Literatura